

Drie Generaties de Leeuw van Weenen

Cornelis (1846) & Johanna Maria (1853)
Pieter (1874) & Elizabeth (1878)
Hendrik Harber (1902) & Johanna (1917)

Inhoud

0	Voorwoord.....	2
1	Stamboom van de voorkomende personen.....	3
2	Wat er aan vooraf ging... ..	4
3	Cees en Jo – Geboorte en eerste huwelijk (1846 – 1900).....	4
4	Piet – Op eigen benen (1897 – 1900).....	4
5	Piet en Bets - Eerste huwelijksjaren (1900 - 1905).....	4
6	Piet en Bets – Op de Progres (1906 - 1917)	5
7	Cees en Mina – Tweede huwelijk (1900 – 1914).....	5
8	Henk – Schooltijd Rotterdam (1911 – 1914)	6
9	Cees en Mina - Periode Vreeswijk (1914 – 1921).....	6
10	Piet en Bets – Periode Vreeswijk (1918 – 1920).....	6
11	Piet en Bets - Op de Azolla (1918 - 1929).....	7
12	Henk – Op eigen benen (1922 - 1936).....	8
13	Piet en Bets – Het gezin krimpt (1929 – 1939).....	8
14	Henk en Jo – Begin van hun huwelijk (1937 - 1939).....	9
15	Henk en Jo – De oorlogsjaren (1940 – 1945).....	9
16	Henk en Jo – Na de oorlog (1945 – 1953)	10
17	Piet en Bets – Hun laatste jaren (1950 – 1963).....	11
18	Henk en Jo – Begintijd Haarlem (1953 – 1960)	11
19	Henk en Jo - Varen met de Carpe Diem (1960 – 1970)	12
20	Henk en Jo - Kinderen uit huis (1970 – 1987).....	13
21	Henk en Jo – Hun laatste jaren (1988 – 1994).....	13
22	Nawoord: de familienaam	14
23	Verantwoording.....	14

0 Voorwoord

Dit document bevat de tekst van het gelijknamige fotoboek met het beknopte beeldverhaal van Hendrik Harber (Henk) de Leeuw van Weenen beginnend met zijn grootvader Cornelis. Het is het een chronologische geschiedenis van drie gezinnen die voor een groot deel gelijktijdig geleefd hebben:

- Cornelis de Leeuw van Weenen (1846) & Johanna Maria Tans & Jacomina Johanna Hodde
- Pieter de Leeuw van Weenen (1874) & Elizabeth Volker
- Hendrik Harber de Leeuw van Weenen (1902) & Johanna Edelschaap

Ieder gezin heeft zijn eigen verhaal, maar natuurlijk zijn er ook steeds weer raakpunten. In dit document kom je daarom chronologisch lezend door de tijd, parallelle verhaallijnen tegen van drie generaties de leeuw van Weenen.

De personen die voorkomen in de verhalen kun je terugvinden in de navolgende stamboom. Verder heeft elk van de drie generaties (gezinnen) een eigen kleur gekregen die je terug vindt in de kantlijn van de verschillende hoofdstukken.

Hoewel dit document eigenlijk niet is bedoeld om te lezen zonder de bijbehorende plaatjes, geeft het ook zonder visuele ondersteuning een overzicht van de geschiedenis. Je kunt de tekst gewoon sequentieel volgen en daarmee steeds wisselen tussen de drie generaties, of er voor kiezen om alle stukjes van een bepaalde generatie als samenhangend verhaal te lezen door de kleuren te volgen.

1 Stamboom van de voorkomende personen

Pieter de Leeuw van Weenen (1810 -1888)

& Cornelia Lugthart (1812 -1884)

Cornelis (Cees) de Leeuw van Weenen (1846 -1921)

& Johanna Maria (Jo) Tans (1853 -1897)

Pieter (Piet) de Leeuw van Weenen (1874 -1963)

& Elizabeth (Bets) Volker (1878 -1954)

Johanna Maria (Jo) de Leeuw van Weenen (1900 -1983)

& Jan Jacob (Jan) van Zoelen (1900 -1979)

Hendrik Harber (Henk) de Leeuw van Weenen (1902 -1989)

& Johanna (Jo) Edelschaap (1917 -1994)

Pieter Willem (Piet) de Leeuw van Weenen (1939)

Willem Hendrik (Wim) de Leeuw van Weenen (1943)

Jacobus Johannes (Jaap) de Leeuw van Weenen (1949)

Cornelis Teunis (Cees) de Leeuw van Weenen (1907 -1974)

& Jannigje (Jans) van Zoelen (1908 -1965)

Jacomina Johanna (Mina) de Leeuw van Weenen (1908 -1995)

& Gerrit Serné (1904 -1984)

Pieter (Piet) de Leeuw van Weenen (1910 -2001)

& Elisabeth (Lies) Korporaal (1913 -2000)

Teunis (Teun) de Leeuw van Weenen (1913 -1968)

& Josina Sofia (Jo) Lenten (1914 -2004)

[... 4 kinderen]

Adriana Helena (Jaantje) de Leeuw van Weenen (1881 -1958)

[... 8 kinderen]

& Jacomina Johanna (Mina) Hodde (1852 -1935)

Leendert Cornelis (Leen) van Driel

2 Wat er aan vooraf ging...

Stamvader Pieter de Leeuw van Weenen (1810) groeit op als wees in Middelharnis en trouwt op 25 december 1831 met Cornelia Lugthart (1812). Pieter is overeenkomstig de familietraditie van beroep schipper. In 1854 vaart hij met zijn gezin op de tjalk Geertruida Maria.

Ze krijgen 13 kinderen waarvan er vier nog in het geboortjaar overlijden. Vanwege hun varende bestaan worden alle kinderen geboren in Middelharnis of in een andere plaats die aan het water ligt. Hun vijf zonen blijven allemaal als schipper werkzaam in de binnenvaart. Dit beeldverhaal begint met Cornelis, één van die zonen die in dit boek als tweede generatie gerekend worden.

3 Cees en Jo – Geboorte en eerste huwelijk (1846 – 1900)

Op 21 mei 1846 wordt in Middelharnis Cornelis (Cees) de Leeuw van Weenen geboren als tiende kind (en vierde zoon) van stamvader Pieter. Ook hij wordt net als zijn vader schipper en trouwt in 1873 met Johanna Maria (Jo) Tans (1853), een lieve gelovige vrouw. Hij vaart dan op de tjalk Johanna Maria.

Als eerste kind van Cees en Jo wordt op 30 juli 1874 in Papendrecht zoon Pieter (Piet) geboren. Het tweede kind overlijdt nog in het geboortjaar. In de navolgende 16 jaar volgen er voor Piet nog eens zes broers en zes zussen. De omstandigheden aan boord van de relatief kleine tjalk zijn niet bepaald gemakkelijk: een groot gezin op een kleine ruimte. Ook in het laadruim worden met schotten extra slaappleatsen gecreëerd.

In september 1897 komt Jo te overlijden. Ze is dan pas 44 jaar oud. Het jongste kind, Cornelia, is dan net vijf geworden. De oudste zoon Piet woont al niet meer aan boord en de oudste dochter Adriana Helena (Jaantje), 16 jaar oud, zorgt vanaf dat moment voor de kleinere kinderen. In die tijd vaart Cees op de tjalk Concordia.

4 Piet – Op eigen benen (1897 – 1900)

Najaar 1897 vaart zoon Piet, hij is dan 23, op een eigen schip en passeert hij het schip van zijn vader Cees. In het voorbijvaren roept zijn vader hem toe dat zijn moeder in België overleden en ook al begraven is. Een zware slag voor Piet om dit op deze wijze te moeten vernemen.

In augustus 1900 zijn Piet en zijn vader Cees beiden in ondertrouw. Zij liggen met hun schepen bij elkaar in Friesland en willen de Zuiderzee oversteken, maar het weer is slecht. Piet aarzelt, maar zijn vader zet door. Mogelijk is er haast: op 8 augustus wil Piet trouwen en op 10 augustus zijn vader. De oversteek naar Noord Holland gaat goed, maar bij de haven van Enkhuizen ziet Piet geen kans tijdig overstag te gaan en strandt op de strekdam. Van het schip (de Zeven Gebroeders) rest slechts brandhout, dat voor 35 gulden aan de plaatselijke vissers wordt verkocht. Voor Piet een grote domper en een forse tegenslag weinige dagen voor zijn huwelijk.

5 Piet en Bets - Eerste huwelijksjaren (1900 - 1905)

Op 8 augustus 1900 trouwt Piet (1874) in Papendrecht met Elizabeth (Bets) Volker (1878). Omdat Piet na de schipbreuk even geen schip heeft, woont en vaart hij na zijn huwelijk als knecht bij zijn schoonvader Hendrik Harber Volker (1849) en schoonmoeder Teuntje Verheul (1855) op de Deo Gloria. Gezien de onfortuinlijke voorgeschiedenis is dit een moeilijke periode. Bets is in verwachting van haar eerste kind. Daarbij komt dat schoonvader Hendrik erg autoritair en niet gemakkelijk is. Deze periode duurt echter niet lang.

Al in 1901 kan Piet zetschipper worden (varend voor rekening van de eigenaar) op de stalen klipper Anna. Het schip is gebouwd als sleepschip en net nieuw. Piet, Bets en hun eerste kind Johanna Maria

(Jo) vinden hier een woning voor zichzelf. Het jaar daarop, in de zomer van 1902, wordt aan boord hun tweede kind Hendrik Harber (Henk) geboren. De Anna vaart in een sleep op de Waal wanneer op de hoogte van Varik (tussen Tiel en Zaltbommel) Bets meldt dat "het niet goed gaat". Piet besluit om het schip los te gooien uit de sleep en kort daarop ziet zoon Henk het daglicht.

Vermoedelijk vindt Piet het varen met een sleepschip niet geweldig. Met hulp van een werf voorziet hij het schip van zeiltuig zodat hij, net als voorheen, weer zelfstandig uit de voeten kan in de binnenvaart. In 1905 wordt hun derde kind Cornelis geboren, maar dit overlijdt op zee, nog geen acht maanden oud.

6 Piet en Bets – Op de Progres (1906 - 1917)

In 1906 of 1907 wordt Piet opnieuw eigenaar van een schip: de vrij nieuwe stalen tweemast zeilklipper Maria, die hij later omdoopt tot Progres. De aanschaf kan (waarschijnlijk) plaatsvinden dank zij de hulp van schoonvader Hendrik Harber Volker, die enkele jaren daarvoor in 1902 aan de wal was gaan wonen. Piet en Bets stappen over op het nieuwe schip, in ieder geval met hun kinderen Jo en Henk, misschien ook al met zoon Cornelis Teunis (Cees, geboren in 1907).

Circa 1908 hoort Piet in Groningen over de zeevaart. Die zou beter betalen dan de binnenvaart en hij zou bovendien voor bevrachtingen niet meer afhankelijk zijn van de café's. En vooral dat laatste is voor hem zeer aantrekkelijk. Zo valt het besluit om op zee te gaan varen (Wadden, Sont, Oostzee). In 1910 wordt in Lübeck (Oostzeekust van Duitsland) zoon Piet geboren. In 1912 wordt het schip op de werf Ruitenberg officieel omgebouwd tot Wadden en Sontvaarder. De Progres blijkt vergeleken met de gebruikelijke schepen op de Oostzeevaart een groot en snel schip.

In 1913 wordt op volle zee de jongste zoon Teunis geboren. Hij wordt later (waarschijnlijk pas aan het einde van de reis) in Enkhuizen aangegeven en met zijn geboorte is het gezin compleet. Er zijn dan zes kinderen, vier jongens en twee meisjes. De oudste jongen Henk woont op dat moment bij familie in Rotterdam. In deze jaren zijn ook de zussen van Piet regelmatig bij hen aan boord om te helpen in de huishouding; zij waarderen dat als een vakantiereis op zee.

7 Cees en Mina – Tweede huwelijk (1900 – 1914)

Na het overlijden van zijn eerste vrouw Johanna Maria (Jo) in 1897 hertrouwt Cornelis (Cees) Jacomina Johanna (Mina) Hodde, weduwe van schipper C. van Driel. De bruiloft vindt plaats te Zevenbergen, twee dagen na de bruiloft van zijn oudste zoon Piet.

Met de komst van zijn tweede vrouw Mina verandert er veel aan boord van de tjalk Concordia. Ze maakt zich niet bepaald geliefd in het gezin. Ze heeft uit het voorgaand huwelijk een eigen zoon, Leen, die ze erg verwent. Hij krijgt bijvoorbeeld vleeswaren op zijn brood, de andere kinderen moeten het maar doen met een (schijfje) wortel. Ze heeft duidelijk niet veel op met de kinderen van Cornelis en de kinderen niet met haar. Zoon Ben moet als 11-jarige plaats maken aan boord en wordt uitbesteed als knechtje bij een andere schipper. Dochter Jaantje, inmiddels 19, is blij van boord te kunnen, bevrijd van haar opvoedtaken.

In 1906 vestigen Cornelis en Jacomina zich in de Paul Krügerstraat 95 in Rotterdam. Hun jongste dochter Cornelia is dan 14 jaar. Ze richten hun woonkamer in als winkeltje. Het stratenboek van Rotterdam spreekt van 'kruidenierswaren' en een andere keer van 'tabak en cigaren'. De winkel blijkt geen succes. Klanten zijn gewend op de pof te kopen; zonder deugdelijke administratie en stevig aandringen op betaling, houd je het niet lang vol. Kleindochter Jo woont gedurende haar schooltijd (1908-1911) bij hen en ook kleinzoon Henk logeert er voor een korte tijd (vanaf maart 1911).

In 1912 gaan ze toch maar weer varen. Ze wonen en werken dan op het ijzeren sleepschip de Concordia, een voormalige goederenstoomboot nu zonder ketel en machine. Al in 1913 stopt dit echter weer. Ze wonen eerst een paar maanden in Dordrecht, dan weer een paar maanden in Rotterdam. In deze periode voorziet Cornelis in zijn levensonderhoud met timmerwerk. Maart 1914 verhuizen ze dan naar Vreeswijk.

8 Henk – Schooltijd Rotterdam (1911 – 1914)

De oudste zoon van Piet en Bets, Hendrik Harber (Henk), woont gedurende de schooltijd, net als eerder zijn oudere zus Jo, in Rotterdam. Hij verblijft vanaf maart 1911, 8 jaar oud, eerst bij zijn grootouders van vaders zijde, Cees en Mina, in de Paul Krügerstraat. Wanneer zij weer gaan varen, woont Henk vervolgens bij zijn tante Sanna (van Suzanna). In de weekeinden logeert hij bij zijn grootouders van moeders zijde, Hendrik Harber Volker en grootmoeder Teuntje, die in Rotterdam aan de Maaskade wonen. Deze periode duurt tot juni 1914, Henk is dan bijna 12 jaar.

De leerplicht omvatte, beginjaren 1900, voor schipperskinderen 3 jaar. Gedurende die tijd woonden ze dan aan de wal. Om in die drie jaar maar zoveel mogelijk te kunnen meegeven, organiseerden scholen voor schipperskinderen lange lesdagen, ook avondlessen, en een speciaal programma met nadruk op de vakken die men voor schippers van belang achtte: lezen, rekenen, schrijven van brieven en aardrijkskunde. Pas in 1915 werd in Vreeswijk de eerste schippersschool met internaat opgericht.

9 Cees en Mina - Periode Vreeswijk (1914 – 1921)

Augustus 1914 breekt de eerste wereldoorlog uit. Kort daarvoor, in de maand maart, verhuizen Cornelis (Cees) en zijn tweede vrouw Jacomina Johanna (Mina) naar Vreeswijk (tegenwoordig Nieuwegein). Cees is dan inmiddels 67. Ze wonen eerst op verschillende adressen, maar in 1916 nemen ze hun intrek in het huis in de Cornewalstraat 5, dat hun zoon Piet voor hen had aangekocht.

In 1918 komt er door onverwachte omstandigheden een stevige gezinsuitbreiding. Hun oudste zoon Piet moet zijn schip verkopen en trekt noodgedwongen met zijn vrouw Bets en vier van hun zes kinderen bij zijn ouders in. Pas in 1920 is het inwonende gezin weer in zijn geheel woonachtig op een nieuw schip.

Gelukkig kan Cees goed timmeren en hij weet zo aardig bij te verdienen. Hij werkt vooral voor schippers en voor de familie. Bij bezoeken aan boord wanneer familieschepen in de sluis liggen, neemt hij ook bestellingen aan: droogrek, orgelkruk, afvalbakje, een soort Blokker voor huishoudelijke artikelen in hout. Voor de Progres heeft Cees nog een naambord gemaakt, voor andere schepen ook wel een mast of rondhouten.

Cees overlijdt 1921 in Vreeswijk. Zoon Piet verkoopt het huis en zijn vrouw Mina komt in de buurt van de kerk te wonen. Later verhuist ze naar Buiksloot (nabij Amsterdam) en trekt daar in bij haar zoon Leendert uit haar eerste huwelijk. Daar overlijdt ze in 1935.

10 Piet en Bets – Periode Vreeswijk (1918 – 1920)

Eind 1917 ligt zoon Piet met de Progres, tussen vele andere schepen, vast in Kopenhagen (Denemarken). Door het mijnengevaar op zee is de scheepvaart praktisch tot stilstand gekomen. Bets, zijn vrouw, hoort dat haar moeder Teuntje Volker, die in Rotterdam woont, ernstig ziek is en ze wil daarom naar Nederland reizen. Per schip is dat echter niet mogelijk vanwege de oorlog.

Ze besluiten de Progres te verkopen en leveren haar af in Vejle (Denemarken). Zowel Nederland als Denemarken blijven in de oorlog neutraal, maar om naar Nederland te komen, moet over Duits grondgebied gereisd worden. Ze kunnen niet anders dan wachten op een speciaal treinkonvooi dat

hen daar heen kan brengen. Noodgedwongen verblijven ze nog enige tijd in Veijle, eerst op een Nederlandse baggermolen, later nog in een onderhuis van Fredericiagade 21. Wanneer zich eind januari 1918 dan een transportmogelijkheid aandient, duurt alleen de reis door Duitsland al verscheidene dagen. Wanneer ze eindelijk aankomen is moeder Teuntje Volker inmiddels overleden.

Terug in Nederland trekt het gezin van Piet en Bets in bij hun (schoon)ouders Cees en Mina. Eén van de zes kinderen is op dat moment op school in Rotterdam. Voor oudste zoon Henk, 15 jaar, wordt snel een schip gevonden. Hij vindt het moeilijk om zomaar bij een andere schipper te moeten gaan varen, maar in huis was het wel erg krap. Ze verblijven uiteindelijk tot ca 1920 in Vreeswijk.

De periode in Vreeswijk blijkt voor het gezin achteraf een heel belangrijke: ze nemen deel aan het sociale leven, er ontstaan relaties en drie van de zes kinderen (Jo, Cees en Teun) vinden in Vreeswijk hun huwelijkspartner.

11 Piet en Bets - Op de Azolla (1918 - 1929)

Eind 1918, aan het einde van de oorlog, staat Nederland er beroerd voor. Veel bedrijven zijn gesloten, duizenden mensen staan op straat, broodrantsoenen zijn verlaagd, in Amsterdam en Rotterdam worden troepen ingezet om plunderingen te voorkomen en de Spaanse griep maakt duizenden slachtoffers. Op 11 november 1918 komt dan het einde van de eerste wereldoorlog.

Opmerkelijk dat Piet in de omstandigheden van dat laatste oorlogsjaar weer een schip kan kopen. April 1918 verwerft hij de stalen klipper Hanna en laat direct reparaties uitvoeren aan het fornuis en klinkwerk. Vervolgens vaart hij een tijdje als sleepschip in de binnenvaart samen met zijn oudste zoon Henk. Bets blijft met de andere kinderen nog aan de wal in Vreeswijk. In het weekend reist Piet naar huis en past Henk op het schip. Dit heeft laatstgenoemde wel een accordeon van zijn vader opgeleverd: kon hij de weekenden mooi oefenen met spelen!

Mei 1919 wordt het schip aan de werf omgebouwd tot zeilschip. Ook de accommodatie in de roef wordt onder handen genomen en geschikt gemaakt voor het hele gezin. Omstreeks 1920 krijgt het schip haar nieuwe naam Azolla en verhuist het hele gezin naar boord. Ter gelegenheid van het 20-jarige huwelijksfeest laten ze daarvoor nog in Utrecht een familiefoto maken. De drie jongste kinderen zijn op dat moment nog leerplichtig en niet altijd aan boord.

In 1923 vaart de Azolla blijkbaar weer naar de Oostzee. Er is tenminste een foto van het schip bij windkracht zes in de Store Baelt (Grote Belt, tussen de Deense eilanden). In juli 1924 wordt de Azolla formeel zeeklaar gemaakt en volgen er verdere reizen naar de Oostzee.

In 1927 wordt ook een motor ingebouwd. De overgang van zeilvaart naar motorvaart heeft inmiddels zo'n grote vlucht genomen dat schepen zonder motor moeilijker aan lading komen. Met de inbouw van de motor is Piet erg laat, en de investering is nu onontkoombaar. In hetzelfde jaar trouwt de oudste dochter Jo met Jan van Zoelen uit Vreeswijk.

Aan boord van de Azolla zijn niet alle dagen hetzelfde. Op zondag legt Piet het schip uit overtuiging stil. Het liefst in een haven, maar als het niet anders gaat ook gewoon ergens voor anker. Als dienst aan boord wordt steeds een preek gelezen uit een prekenboek. Tijdens de aandacht worden psalmen en liederen uit de bundel van Johannes de Heer gezongen; dochter Jo begeleidt dit op het aan boord aanwezige orgel. Eventuele burens waren hierbij hartelijk welkom.

De zondag wordt onderhouden als rustdag. Dat biedt dus gelegenheid voor andere activiteiten dan door de weeks. Een geliefd tijdverdrijf zijn verkleedpartijen aan boord, gefotografeerd door Henk. Ook worden uitstapjes aan de wal gemaakt waarvan de foto's uit Nordeney getuigen. Verder kan de

bemannings zonder meer muzikaal genoemd worden. Er is een ruime verzameling instrumenten aan boord: citer, orgel, banjo, blokfluit, accordeon en ocarina. Piet fluit en zingt veel.

12 Henk – Op eigen benen (1922 - 1936)

Vanaf april 1918 vaart oudste zoon Henk, dan 15 jaar, eerst samen met zijn vader op de Azolla. Twee jaar later komt dan ook de rest van het gezin weer aan boord wonen. Henk zal met enkele onderbrekingen nog zeven jaar aan boord blijven.

Van februari 1922 tot maart 1923 is hij afwezig vanwege militaire dienst en van november 1924 tot maart 1925 bezoekt hij de zeevaartschool in Groningen. Daarna vaart hij met tussenpozen ook op andere schepen: in 1927 op de Anna en in 1928 als stuurman op de nieuwe Flying Dutchman.

In 1929 koopt Piet op een veiling het stalen motorzeilschip Markab, een betrekkelijk nieuw maar zeer verwaarloosd schip. Piet is de eigenaar, er wordt ook voor zijn rekening gevaren, maar het schip komt op naam van zoon Henk (27 jaar). Zijn broer Piet (18 jaar) stapt bij hem aan boord. De broers Cees (bijna 22) en Teun (16) blijven eerst bij hun vader aan boord van de Azolla, maar varen later afwisselend ook wel mee op de Markab.

Henk en Piet maken heel wat reizen in het gebied Engeland, Schotland, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Noord-Duitsland (zowel Noord- als Oostzee). Met behulp van ansichtkaarten wordt het thuisfront nauwgezet van de reizen op de hoogte gehouden. Dit gaat vaak via zus Jo die na haar huwelijk met Jan van Zoelen aan de wal woont.

De investering in het schip blijkt goed te renderen en Piet en zoon Henk durven het aan om een nieuw schip te laten bouwen. In september 1931 wordt de Markab verkocht. De drie broers Henk, Cees en Teun brengen het schip naar St Malo (Bretagne, West Frankrijk) en maken er een vakantie van met een uitstapje naar Parijs. Het schip is dan krap 2,5 jaar in bezit van de familie geweest.

Ten behoeve van de bouw van het nieuwe schip kiest vader Piet voor de vorm van een naamloze vennootschap: de N.V. Scheepvaart Maatschappij 'Wopo' (Dordrecht). Piet en Henk zijn samen eigenaar, Piet is directeur. Aan een werf in Deest (aan de Waal nabij Nijmegen) geven ze opdracht om de kustvaarder Constant te bouwen.

Begin 1932 vaart Henk nog een half jaar op de Joma tot in juni de nieuw gebouwde Constant te water gelaten wordt. Vanaf dat moment houdt Henk fulltime toezicht op de afbouw van de Constant. In oktober 1932 wordt met varen begonnen. Dit blijkt een rendabele onderneming en binnen enkele jaren koopt Henk zijn vader uit en wordt hij zelf enig eigenaar van het schip.

13 Piet en Bets – Het gezin krimpt (1929 – 1939)

De zonen Henk en Piet verlaten het gezin wanneer ze in 1929 met de Markab gaan varen. Oudste dochter Jo is dan al getrouwd en woont aan de wal. Zoon Cees trouwt in 1933, dochter Mina in 1934 en zoon Piet in 1937

Bijna alle kinderen, op de oudste dochter Jo na, komen in de scheepvaart aan het werk, financieel geholpen door vader Piet: Constant (zoon Henk), Corja (zoon Cees), Dolfijn (zoon Piet), Gerja (dochter Mina met Gerrit). Dochter Jo die aan de wal komt te wonen wordt geholpen met meubels.

Vanaf ca 1936 vaart de Azolla in de zomermaanden afwisselend met jongens- en meisjesgroepen die in het laadruim slapen. In het ruim staat dan een groot watervat en ook de fietsen gaan mee. In 1937 trouwt hun jongste zoon Teun met Jo Lenten van Vreeswijk. Zij wonen vervolgens samen met hun (schoon-) ouders aan boord van de Azolla.

In 1939 gaan Piet en Bets aan de wal wonen in Dordrecht, Lange IJzerenbrugstraat 1. Een geschikte plaats, in de buurt van water, om op de hoogte te blijven van het reilen en zeilen van de familie. Piet is dan 65 jaar. Voor het contact met de familie regelt hij zelfs een telegramadres 'Leewee, Dordt'. Dit was normaal voorbehouden aan bedrijven. Zoon Teun en schoondochter Jo zetten de vaart met de Azolla voort en nemen het schip volgens een afgesproken tijdschema van hun (schoon)ouders over.

14 Henk en Jo – Begin van hun huwelijk (1937 - 1939)

In 1937 leert Henk door zijn latere zwager Kees van der Have de 15 jaar jongere Johanna (Jo) Edelschaap (1917) kennen.

Jo is de jongste dochter van Willem Edelschaap (1889) en Alida Maria Vos (1889). Willem is pakhuisbaas en inkoper van groente en fruit in Rotterdam aan de Jonker Fransstraat 85. Jo heeft een vier jaar oudere zus Martha en Jo helpt haar met 14 jaar al met naaiwerk. Vanaf haar 17-de werkt ze als serveerster in de wat betere zaken zoals Hek, Atalanta en de Bijenkorf. Ze is blijkbaar goed in haar vak want bij een serveerwedstrijd wint ze ooit de eerste prijs: een vliegreis naar de wereldtentoonstelling in Brussel.

In maart 1938 trouwen Henk en Jo op vrij korte termijn. Er is geen uitgebreid feest, want vader Edelschaap kampt met hartproblemen. Naaste familieleden zijn wel aanwezig. Na de bruiloft stapt Jo aan boord van de Constant en vaart mee als kapiteinsvrouw. Geen sinecure voor een jonge dame die in de stad opgegroeid is!

Wanneer Jo zwanger is en de geboorte nadert, gaat ze tijdelijk bij haar ouders wonen. Haar vader is inmiddels afgekeurd i.v.m. hart- en maagklachten en ze wonen een paar maanden in Hellevoetsluis. Hier wordt in maart 1939 dan de eerste zoon Pieter Willem (Piet) geboren. Vrij snel na de geboorte woont Jo met zoon Piet al weer aan boord van de Constant.

In september 1939 raakt Henk door zijn zwager Kees van der Have betrokken bij de oprichting van de N.V. Toussaint & Co, een bedrijfje voor het produceren van cosmetische artikelen (nagellak en poeders). De scheikundige J.P.C.H Toussaint blijkt echter minder deskundig dan gehoopt en kan gemaakte beloftes en gewekte verwachtingen niet nakomen.

15 Henk en Jo – De oorlogsjaren (1940 – 1945)

Mei 1940 worden België en Nederland aangevallen door Duitsland en breekt ook hier de tweede wereldoorlog uit. Het centrum van Rotterdam wordt door bombardementen volledig verwoest en 15 mei is de capitulatie van Nederland een feit. Veel schepen worden in beslag genomen (zo ook de Azolla) of moeten onder dwang voor Duitsland varen.

Bij het bombardement van Rotterdam verliezen zowel Jo's ouders als haar zus en zwager hun huis. Ze wonen dan tijdelijk aan boord van de Constant die dan vast ligt in de haven van Vlaardingen. Ook de firma Toussaint is getroffen en wordt nog korte tijd voortgezet in het ruim van de Constant. Zwager Kees breekt met Toussaint en korte tijd later ook Henk. De firma kost meer geld dan ze oplevert.

In november 1940 wordt de Constant verkocht. Zoals gebruikelijk (de nieuwe eigenaar moet er zo mee kunnen wegvaren) blijven niet alleen gereedschappen, maar ook meubels, serviesgoed en linnengoed aan boord achter. Henk en Jo huren een huis in de Hoogstraat 29 in Vlaardingen en kunnen dit inrichten voor een bedrag van rond 980 gulden. Dit is inclusief een 'wasbok' voor de wekelijkse was, een uitklapbare houten constructie met twee wasteilen en daartussen een standaard voor de wringer. Pas omstreeks 1948 komt de eerste wasmachine in huis.

De ouders Edelschaap komen in een noodwoning (spoorwagon) aan de Dorpsweg in Rotterdam-Charlois te wonen.

Henk koopt in de oorlog verschillende pleziervaartuigjes, kleiner of groter, die hij opknaapt en dan weer doorverkoopt. Hij vergeet niet om er ook zelf vaarplezier van te hebben. Ze varen ook wel met een roeiboot met zeiltuig van Vlaardingen naar Dordrecht om daar familie te bezoeken, een nachtje over te blijven en de volgende dag over de Oude Maas weer terug te varen. In de laatste oorlogsjaren wordt de roeiboot belangrijk voor de zoektochten naar voedsel in de omgeving; ze kunnen daarmee plaatsen en boerderijen opzoeken waar de vele anderen te voet niet gemakkelijk kunnen komen.

In de winter van 1941/42 trekken de ouders Edelschaap vanwege de bittere kou in bij het gezin van Henk en Jo. De koude wind blaast tussen de planken van de spoorwagon zo naar binnen. Wanneer vader Willem op een dag iets wil ophalen in de spoorwagon komt hij op straat te overlijden.

In november 1943 wordt op de Hoogstraat de tweede zoon Willem Hendrik (Wim) geboren.

16 Henk en Jo – Na de oorlog (1945 – 1953)

Mei 1945 komt er een einde aan de tweede wereldoorlog en is er spoedig weer gelegenheid om in dienstverband te gaan varen. Van oktober 1945 tot mei 1948 vaart Henk voor de firma Dammers & van der Heide op de Prima. Jo vaart twee reizen mee; eerst met alleen Wim, daarna met beide kinderen.

Door de slechte voeding in de laatste oorlogsjaren zijn de ogen van Henk achteruit gegaan en hij vreest na de oorlog niet meer door de oogkeuring heen te komen. Dit is aanleiding voor Jo om plannen te maken hoe zij eventueel voor de kost zou kunnen zorgen. Gelukkig eindigt de oorlog en gaat het met de ogen van Henk beter; hij mag weer varen. Hoewel niet noodzakelijk haalt Jo toch haar diploma coupeuse (1946) en haar middenstandsdiploma (1947) om zo nodig een eigen zaak te kunnen beginnen.

Augustus 1946 hertrouwt de moeder van Jo (Alida Maria) met Jacobus Johannes Niessink, die een bloemenzaak heeft in Rotterdam-Zuid. In 1947 verhuist Henk met zijn gezin naar Spooringsel 13 in Vlaardingen (huurhuis). Voor het huis een brede strook gras, een sloot en direct daarachter de hoge spoordijk. Voor de kinderen een mooie gelegenheid om te spelen, maar de sloot is voor de jongsten ook wel een risico.

Vanaf oktober 1948 werkt Henk voor de firma Joh. Kuyten, een import- en exportbedrijf voor paling in Spaarndam (noordelijk van Haarlem). Hij is dan kapitein op het relatief kleine bunschip Helene waarmee levende paling vervoerd wordt. In 1949 wordt het schip verlengd en heeft dan zestien open visbunnen. In augustus komt het weer in de vaart. De firma Kuyten koopt paling op, eerst in Scandinavië en Noord-Ierland, later ook in landen rond de Middellandse zee. Op al deze plaatsen wordt met de Helene de paling opgehaald en levend naar Spaarndam gevaren.

Waarschijnlijk in 1948 koopt Henk op een veiling een roestig casco van een veer- of melkbootje, zonder opbouw of motor, daterend van eind 19-de eeuw. Het schip is rond 19 meter lang en hij is van plan het in loop van de jaren zelf op en om te bouwen tot vakantieschip om met groepen te varen. Hij volgt hiermee het voorbeeld van zijn vader Pieter die in de jaren voor de oorlog ook wel met studentengroepen voer.

's Zomers wordt er bij de firma Kuyten niet gevaren (geen palingseizoen) en zo heeft hij in de zomermaanden tijd en ruimte om aan het schip te werken. Een familielid maakt de tekeningen. In 1948 is de stalen opbouw en de houten stuurhut gereed en een tweedehands dieselmotor

ingebouwd. Het schip heeft inwendig nog geen betimmering, maar is wel wind- en waterdicht. In 1952 vaart Henk de Carpe Diem ('pluk de dag'), zoals het schip inmiddels heet, naar Spaarndam. Daar zal het in de jaren die volgen een ligplaats hebben aan het terrein van de firma Joh. Kuyten.

Daarvoor, in mei 1949 wordt op de Spoorsingel de jongste zoon Jacobus Johannes (Jaap) geboren. Wanneer hij oud genoeg is om niet meer permanente aandacht nodig te hebben, begint Jo aan een voor haar geheel nieuwe baan: het aanmeten van maat-korsetten aan huis voor de firma Octerno. Zo kan ze bijverdienen en toch thuis zijn om voor haar kinderen zorgen.

17 Piet en Bets – Hun laatste jaren (1950 – 1963)

In augustus 1950 vieren Pieter (Piet) en Elizabeth (Bets) hun 50-jarige huwelijksfeest in Dordrecht. De plaatselijke krant (De Dordtenaar) schrijft oa: "Geen vijftig huwelijksjaren gaan over rozen. Dat er van deze vijftig echter ongeveer acht en dertig over golven gingen, wordt begrijpelijk als men weet, dat beide oudjes uit de Lange IJzerenbrugstraat 1, 'tussen het kromhout werden geboren'. De zee speelde voor en ook na hun huwelijk een belangrijke rol in hun leven. Zij weten er van mee te praten en voor mensen van 72 en 76 jaren, op onverwacht onderhoudende manier. [...]".

Naast hun vier zoons en twee dochters met hun gezinnen hebben ze nu een en twintig kleinkinderen. Alle kinderen zijn aanwezig, behalve zoon Piet die op dat moment met zijn schip onderweg is van Zweden naar Denemarken.

Na een lange periode van ziekte overlijdt Bets op 29 juli 1954.

Piet doet daarna verschillende reizen als loods op de Gerja (het schip van dochter Mina en schoonzoon Gerrit) bij de vaart in Zeeland. Door onvoorzichtigheid met een trapje in het ruim valt hij en breekt zijn heup. Die onvoorzichtigheid neemt hij zichzelf nog lang kwalijk. Voor de verdere rest van zijn leven moet hij zich met krukken behelpen. Ook zo maakt hij nog wel enkele reizen mee met de Gerja, maar hij kan niet meer op zichzelf wonen.

Vanaf ca 1956 woont hij bij zijn oudste dochter Jo en schoonzoon Jan van Zoelen in Uitgeest, in de Burgemeester Nienesstraat. Hij maakt zich daar verdienstelijk met huishoudelijk werk en klusjes die hij zittend of staand met één kruk kan doen. Hij blijkt het oneindige geduld te hebben dat achterkleinkinderen soms van hun overgrootvader vragen. Hij maakt vooral speelgoed en overlijdt op 14 juli 1963.

18 Henk en Jo – Begintijd Haarlem (1953 – 1960)

Omdat Henk al een aantal jaren voor de firma Kuyten in Spaarndam vaart, de Helene 's zomers in Spaarndam stil ligt en ook het eigen schip de Carpe Diem daar zijn ligplaats heeft, verhuist het gezin in 1953 naar een eigen huis aan de Vondelweg 488 in Haarlem-Noord, dat Jo al 1949 heeft gekocht. De kinderen Piet, Wim en Jaap zijn dan respectievelijk 14, 9 en 4 jaar oud.

In het huis wonen op dat moment echter nog steeds huurders, die in de jaren daarvoor op geen enkel voorstel tot woningruil hebben willen ingaan. Henk en Jo besluiten om maar te gaan 'inwonen' op de eerste en tweede verdieping. Deze situatie duurt gelukkig niet lang; de huurders krijgen spoedig in de buurt een andere woning toegewezen.

Kort voor de verhuizing, op 1 februari 1953 wordt Zeeland getroffen door de watersnoodramp waarbij duizenden mensen omkomen. Zoon Piet wordt als padvinder ingezet bij de hulpverlening in Vlaardingen. Voor Jo is dit aanleiding om zich in Haarlem aan te melden als vrijwilliger bij de Bescherming Bevolking (BB), een civiele beschermingsorganisatie voor het verlenen van steun aan de

bevolking bij de gevolgen van oorlogshandelingen en grote rampen. Ze blijft hierin actief tot eind jaren vijftig, ook met het volgen en geven van EHBO cursussen en posten bij evenementen.

In 1956 volgt Jo een cursus voor mannequin, maar dat levert geen werk op. In 1958 begint ze te werken als verkoopster en demonstratrice voornamelijk op beurzen maar ook wel in winkels. Tijdens de beurzen logeert 'tante' Alice (Française en vrouw van een kennis van Henk) in het gezin om voor de kinderen te zorgen. Dit blijft voor het gezin nog vele jaren een vast patroon: in het voorjaar en najaar is Jo regelmatig één tot enkele weken afwezig en houdt 'tante' Alice het huishouden draaiende. Henk is tot aan zijn pensionering in 1960 in ieder geval gedurende het winter halfjaar afwezig; hij vaart dan met het palingschip Helene in het Middellandse Zee gebied. In de zomer werkt hij aan de afbouw van de Carpe Diem, ook wel met hulp van een timmerman die op uurbasis meewerkt.

Belangrijk voor Jo in deze periode zijn ook de burens. In de jaren vijftig is er nog steeds grote woningnood. Op huisnummer 486 wonen in deze tijd op de eerste verdieping verschillende jonge echtparen in. Jo heeft met hen een bijzondere relatie als luisterend oor en praktische hulp. Het contact blijft soms ook na hun verhuizing bestaan.

19 Henk en Jo - Varen met de Carpe Diem (1960 – 1970)

In juni 1958 neemt Jo een hypotheek op het huis om de afbouw van het vakantieschip Carpe Diem door een werf te laten voltooien. Waarschijnlijk nog in hetzelfde jaar is de Carpe Diem vaarklaar. In 1959 brengt het gezin eerst zelf een vakantieweekje op het schip door. Van varen komt echter niet veel omdat op de eerste of tweede dag al een motorstoring optreedt. Met de vlet en de speciaal voor die gelegenheid aangeschafte buitenboordmotor lukt het gelukkig nog om het schip te verplaatsen. De vlet wordt dan gebruikt als een klein sleepbootje naast het schip.

In 1960 neemt Henk ontslag bij de firma Kuyten. Hij wil nu meer tijd gaan besteden aan het project Carpe Diem: daadwerkelijk gaan varen met gasten. Tussendoor vaart hij toch nog een aantal keer voor Kuyten, maar in 1962 volgt dan toch definitief zijn pensioen (als zeevarende met 60).

Vanaf 1960 wordt in de zomermaanden met passagiers gevaren, soms wel twaalf weken aaneengesloten. De groepen zijn heel divers: van Engelse schoolklassen tot ambassade personeel. Sommige groepen worden geheel verzorgd, Jo en aanstaande schoondochter Petra varen dan mee, andere groepen koken voor zichzelf of eten aan de wal. Als bemanning varen in ieder geval Henk als schipper en een dekknechtje mee. Zoon Jaap heeft zo menige zomer op de Carpe Diem doorgebracht, maar ook andere jongens hebben in loop van de tijd deze functie vervuld.

Er wordt vooral in West Nederland gevaren, van de Waddeneilanden tot in Zeeland. Het schip blijkt zeewaardig genoeg voor slechter weer op het IJsselmeer. Gasten dringen wel eens aan uit te varen bij harde wind, om vervolgens aan den lijve te ondervinden dat zwaar weer op open water niet voor iedereen een pretje is.

In 1963 overlijdt Piet, de vader van Henk. Hij woont dan al jaren bij zijn oudste dochter Jo in Uitgeest. Hij wordt in Dordrecht begraven in het familiegraf bij zijn vrouw Elizabeth. Op de grafsteen, die Piet in 1954 had laten maken, staat een afbeelding van de Azolla.

Dan komt ook het moment dat de kinderen het ouderlijk huis verlaten. In 1963 trouwt zoon Piet met Henny Kat, in 1965 zoon Wim met Petra Bronsveld. De jongste zoon Jaap stapt eind van het zomerseizoen van de Carpe Diem in 1967 over op het Zwitserse motorschip Schauenburg. Hij vaart als matroos op de Rijn tussen Rotterdam en Bazel en vindt regelmatig gelegenheid om familie in Rotterdam te bezoeken. Dit stopt echter in juni 1968. Jaap stapt van boord en begint een ICT

opleiding in Zwitserland. Hiermee zijn alle kinderen definitief uit huis en stopt uiteindelijk na zeven generaties het varende bestaan in deze lijn van de familie.

20 Henk en Jo - Kinderen uit huis (1970 – 1987)

Ongeveer in 1970 wordt de Carpe Diem verkocht. Het schip is te bewerkelijk geworden, met gasten wordt niet meer gevaren. Nog voor de uiteindelijke verkoop maken Henk en Jo nog een vaartocht met hun kinderen en kleinkinderen.

In de jaren daarna volgt Jo een bridgecursus en wordt lid van een bridgeclub; het gaat haar daarbij vooral om de sociale contacten. Henk blijft bezig met bootjes. Hij vaart met twee sleepbootjes door Frankrijk naar Libië (1974) en brengt nog een binnenvaartklipper van 33 meter van Zwijndrecht naar Dover (1977). Ca 1975 koopt Henk ergens in Zuid-Holland een vlet en Jo, met een impulsief besluit, de motorboot Avontuur. Met de Avontuur maken ze in de zomer van 1976 samen nog twee reizen, maar Jo kan dat maar matig bevallen en de Avontuur wordt spoedig weer verkocht. Henk zoekt nog een nieuwe uitdaging en koopt ca 1977 van de marine een oud open snelbootje (ca 6 meter lang), inmiddels echter zonder motor. Met hulp van een knutselaar met scheepswerfervaring krijgt het bootje een motor en een houten opbouw. De naam wordt Vitesse. Dit project duurt enkele jaren en is voor Henk een periode van enthousiast opbouwend bezig zijn. Er wordt niet veel mee gevaren; spoedig valt het besluit om de Vitesse te verkopen, maar dat blijkt niet mee te vallen. Uiteindelijk ligt de boot enkele seizoenen bij een jachtwerf in Harderwijk voordat hij verkocht kan worden. Als laatste wordt de vlet van de hand gedaan. Het werken met bootjes is vanwege lichamelijke klachten dan al erg bezwaarlijk geworden.

Van hun kinderen en kleinkinderen maken ze in die tijd helaas niet veel mee. Zoon Jaap verblijft sinds 1968 in Zwitserland en trouwt daar in 1978 met Marta Kost. Ze blijven daar in eerste instantie wonen, maar verhuizen 1985 naar Engeland. In 1986 verhuist ook Wim met zijn gezin naar Engeland. Gelukkig verhuizen Jaap en Marta in 1987 naar Berkel en Rodenrijs (ZH); zij zijn dan weer een beetje dichterbij. Goed dat oudste zoon Piet met Henny altijd vlak in de buurt is blijven wonen.

Kinderen in het buitenland zijn natuurlijk wel een goede aanleiding voor sporadische bezoeken in Zwitserland en Engeland. Ook maken Henk en Jo samen nog verschillende vakantietripjes: naar Majorca, Wenen, Rome, Venetië en Malta. Voor hen beiden een geheel nieuwe ervaring.

21 Henk en Jo – Hun laatste jaren (1988 – 1994)

In maart 1988 vieren Henk en Jo hun 50-jarig huwelijksfeest; hun drie kinderen met partners en ook alle negen kleinkinderen zijn aanwezig. Het jongste kleinkind Hanna is net het jaar daarvoor geboren.

Op 24 december 1989, in de middag, overlijdt Henk. Ook na twee eerdere vaatoperaties aan beide benen dat jaar blijft hij veel last hebben van open wonden en pijn. De pijn wordt zo erg dat opnieuw opname in het ziekenhuis nodig is. Uiteindelijk wordt het zijn hart teveel en komt de melding van het ziekenhuis dat hij in coma geraakt is. Jo, Piet, Henny en Jaap hebben nog de gelegenheid even bij hem te zijn.

Na 1990 heeft Jo regelmatig last van bronchitis en zware vermoeidheid en in 1992 blijkt dat de capaciteit van haar longen sterk verminderd is. Mei 1994 kan ze nog deelnemen aan de bruiloft van haar kleindochter Joke in Manchester, maar heel kort daarna ontvangt ze de definitieve diagnose: kwaadaardige aantasting van de rechterlong met uitzaaiingen. Ze wil graag thuis blijven en hoopt dat haar een langdurig ziekbed bespaard zal worden. Haar krachten nemen snel af en er komt een bed beneden in de woonkamer. Ze overlijdt op 18 augustus 1994 's nachts thuis in bed.

22 Nawoord: de familienaam

Met stamvader Pieter, geboren in 1810, ontstond de huidige vorm van de familienaam.

De oorspronkelijke familienaam was 'van Weena'. Het spoor is terug te vinden tot Jan van Weena die in de tweede helft van de 17e eeuw leefde. Er zijn geen registers bewaard gebleven om verder terug te kunnen zoeken. Tot en met Pieter van Weena, drie generaties verder, de grootvader van stamvader Pieter, bleef het zo.

Bij de vader van Pieter begon de naamsverandering. Geboren als Aart van Weena, noemde hij zich 'van Wena', 'van Wenen' en later ook wel 'van Weenen'.

Bij Pieter zelf ging de naamsverandering verder. Hij had twee grootvaders die beiden Pieter heetten: van vaderskant Pieter van Weena en van moederskant Pieter de Leeuw. Waarschijnlijk om aan te geven naar welke grootvader Pieter vernoemd werd, kreeg hij de doopnamen 'Pieter de Leeuw'. Zo kwam hij in de burgerlijke stand terecht onder de naam Pieter de Leeuw van Weenen. Bij zijn huwelijk op 25 december 1831 wordt 'de Leeuw van Weenen' als familienaam gelegitimeerd.

Overigens is er in Rotterdam een straat 'Weena', naar een vroeger daar in de buurt bestaand kasteel 'Hof van Weena'. Het 'Weena' is niet de kleinste straat in Rotterdam.

23 Verantwoording

De historische feiten in dit document komen uit het familie-archief. Daarnaast zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- De familie website www.deleeuwvanweenen.nl
- De gepubliceerde verhalen van Pieter Willem (Piet) de Leeuw van Weenen
  - Cornelis de Leeuw van Weenen en zijn 12 kinderen (2010)
  - Pieter en Elizabeth de Leeuw van Weenen – Volker (1996)
  - Waarde ouders en familie (2013)
  - Motorzeilschip Markab (2008)
  - m/s Carpe Diem (2001)

Voor wie zich graag verder wil verdiepen in de familiehistorie leveren deze bronnen veel extra details over personen en situaties. Ook de volgende publicaties van P.W. de Leeuw van Weenen wil ik in dit kader graag noemen:

- Pieter de Leeuw van Weenen 1810-1888 (2010, ter gelegenheid van 200 jaar stamvader Pieter)
- Familie de Leeuw van Weenen in Vreeswijk (2002)

Eindhoven, april 2016 (tweede druk), Jacobus Johannes (Jaap) de Leeuw van Weenen